

**Силабус курсу**  
**Методика навчання географії**

**Освітній ступінь** – бакалавр  
**Галузь знань:** 01 Освіта / Педагогіка  
**Спеціальність:** 014.07 Середня освіта (Географія)  
**Освітньо-професійна програма** «Середня освіта (Географія)»  
**Кількість кредитів** – 8  
**Рік підготовки, семестр** – 4 рік, 7, 8 семестр  
**Компонент освітньої програми:** обов'язкова дисципліна  
**Дні занять:** згідно з розкладом занять  
**Консультації:** згідно з графіком індивідуальної роботи  
**Мова викладання:** українська



**Керівник курсу**

к. п.н., доц. **Варакута Ольга Михайлівна**

**Контактна інформація:** ovarakuta59@gmail.com; [0352-43-61-54](tel:0352436154)

**Опис дисципліни**

**Актуальність вивчення.** Великі соціально-економічні перетворення, що відбуваються в нашій державі, обумовлюють значні зміни в національній системі освіти. Вони насамперед зорієнтовані на визначення та обґрунтування структури, змісту й методики навчання окремих шкільних предметів, впровадження нових освітніх технологій.

Успішно вирішувати завдання, поставлені перед сучасною школою, допоможе вдосконалення професійної підготовки студентів – майбутніх учителів. При цьому на особливу увагу заслуговують психолого-педагогічні та методичні дисципліни, в тому числі курс «Методика навчання географії».

**Мета курсу** "Методика навчання географія" полягає у розробці та встановленні раціональних методів, прийомів, засобів і форм навчальної діяльності, які сприяють свідомому оволодінню учнями системою знань, умінь і навичок із шкільного курсу географії; в ознайомленні студентів із змістом і структурою кожного з курсів шкільної географії та методичними особливостями їх вивчення, розвивати їхнє творче методичне мислення, вміння раціональної організації власної педагогічної діяльності, спрямовані на виконання функцій вчителя сучасної школи.

**Навчальний контент**

	<i>Теми</i>	<i>Результати навчання</i>
<b>Змістовий модуль 1. Теоретичні засади методики навчання географії. Методи і засоби навчання географії в школі.</b>		
1	Методика навчання географії як наука	<b>знати:</b> <ul style="list-style-type: none"><li>• об'єкт, предмет і основні завдання методики навчання географії. Методи наукових досліджень;</li><li>• історію розвитку шкільної географії як навчального предмета й методики її навчання;</li><li>• вимоги державного стандарту базової і повної середньої освіти щодо вивчення географії в школі;</li><li>• зміст, структуру шкільних програм, підручників, атласів вміти їх аналізувати з теоретичних та практичних позицій дидактики й психології, враховуючи сучасний рівень розвитку географічних наук;</li><li>• методи, прийомами, сучасні педагогічні технології навчання географії та розуміти</li></ul>
2	Цілі навчання географії. Структура і зміст географічної освіти в школі	
3	Методи навчання географії в школі	
4	Засоби навчання географії в школі. Методика роботи з основними засобами навчання географії.	

		особливості їх застосування у навчально-виховному процесі з географії; • інноваційні засоби навчання географії та методичні прийоми їх застосування в освітньому процесі; вміти: • складати календарно-тематичні плани; • формулювати триєдину мету та завдання уроку, визначати його структуру, зміст та методичний апарат;
<b>Змістовий модуль 2. Методичні особливості та технологічні підходи до засвоєння географічних знань і формування предметних вмінь</b>		
5	Методика формування в учнів географічних знань	знати: технології формування конкретних елементів географічних знань (уявлень, понять) та предметних вмінь; вміти підбирати ефективні методи та інноваційні засоби навчання
6	Методика формування вмінь і навичок у процесі навчання географії в школі	
<b>Позаурочна, позакласна та позашкільна робота з географії. Методичні особливості та технології вивчення окремих курсів фізичної географії: курсу "Географія. Загальна географія. 6 клас", «Географія. Материки і океани». 7 клас</b>		
7	Позаурочна та позакласна робота з географії. Позакласні читання. Методика проведення систематичних і епізодичних форм позакласної роботи з географії	знати: елементи макро- та мікроструктури уроку; організаційні, дидактичні, психологічні, гігієнічні, етичні вимоги до підготовки і проведення окремих етапів уроку географії; • дидактичні вимоги до проведення практичних робіт, навчальних екскурсій, систематичних та епізодичних форм позакласної роботи; • методичні особливості окремих курсів шкільної географії: загальної географії, географії материків і океанів; вміти: • застосовувати професійні компетенції у навчально-виховному процесі з географії, спрямовувати їх на організацію активної пізнавальної діяльності школярів і формування їхніх інтелектуальних здібностей; • ефективно підбирати та використовувати на уроках і в позакласній діяльності сучасні педагогічні технології та інноваційні засоби навчання;
8	Навчальні екскурсії з географії.	
9	Міжпредметні зв'язки у формуванні географічних знань, умінь і навичок	
10	Методичні особливості вивчення курсу «Географія. Загальна географія". 6 клас	
11	Методичні особливості вивчення курсу Географія «Материки і океани". 7 клас	
<b>Змістовий модуль 4. Методичні особливості та технології вивчення окремих курсів географії: Географія «Україна: природа і населення. 8 клас», Географія «Україна і світове господарство. 9 клас», Географія «Країни та регіони. 10 клас», «Географія. Географічний простір Землі. 11 клас», «Географія. Профільне навчання».</b>		
12	Методичні особливості вивчення курсів Географія «Україна: природа і населення». 8 клас, Географія «Україна і світове господарство». 9 клас.	знати: • методичні особливості окремих курсів шкільної географії: географії України, географії регіонів і країн світу; вміти: • реалізувати на уроках локальні принципи навчання географії – красзнавчий, екологічний, економічний, зв'язку з життям, наочний та ін.
13	Методичні особливості вивчення географії у старшій та профільній школі. Інноваційні форми та технології навчання.	

### Формування програмних компетентностей

Індекс в матриці ОП	Програмні компетентності
ЗК 4	Здатність працювати в команді.
ЗК 5	Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
ЗК 6	Здатність застосовувати набуті знання в практичних ситуаціях.
ЗК 7	Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
ЗК 8	Здатність грамотно спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.
ФК 6	Здатність застосовувати набуті географічні і психолого-педагогічні компетентності, знання сучасних методик і освітніх технологій для формування в учнів загальних і предметних компетентностей та здійснення міжпредметних зв'язків географії відповідно до вимог державного стандарту з освітньої галузі «Природознавство» в основній (базовій) середній школі.
<b>Програмні результати навчання</b>	
ПРН 5	Знає психолого-педагогічні аспекти навчання і виховання учнів, сучасні теоретичні та практичні основи методики навчання географії в загальноосвітній школі та практичні шляхи їхньої реалізації в різних видах урочної та позаурочної діяльності.
ПРН 7	Аналізує державний стандарт основної (базової) середньої школи і навчальні програми з географії для планування і конструювання основних видів навчальної діяльності учнів.
ПРН 12	Вміє досліджувати сучасні педагогічні технології навчання, застосовувати традиційні форми, методи, прийоми навчання, які сприяють свідомому оволодінню системою географічних знань, умінь і навичок, організовувати, планувати, конструювати й здійснювати свою власну професійну діяльність відповідно до дидактичних принципів навчання.
ПРН 13	Володіє сучасними методиками і технологіями, в тому числі й інформаційними, для забезпечення формування в учнів географічних компетентностей та формування основ цілісної природничо-наукової картини світу відповідно до вимог державного стандарту з освітньої галузі «Природознавство» основної (базової) середньої школи.
ПРК 3	Організовує навчально-виховний процес у ЗЗСО, співпрацю учнів (вихованців), ефективно працює в команді (педагогічному колективі освітнього закладу, інших професійних об'єднаннях).

ПРА 2	Здатний відповідально управляти процесом формування готовності учнів до самостійного осмисленого прийняття рішень, подолання труднощів, прояву поваги до інтелектуальної праці та її результатів.
ПРА 3	Забезпечує рівноправне, справедливе освітнє середовище, що сприяє навчанню всіх учнів, незалежно від їх соціально-культурно-економічних особливостей.

### **Літературні джерела**

#### **Основна література**

1. Загальна методика навчання географії: Підручник / О.М. Топузов, В.М.Самойленко, Л.П.Вішнікіна. К.: ДНВП «Картографія», 2012. 512с.
2. Кобернік С.Г. Методика навчання географії в загальноосвітніх навчальних закладах : навч. посіб. / С.Г. Кобернік., Р.Р. Коваленко., О.Я. Скуратович.; за ред. С.Г. Коберніка. К. : Навч. книга, 2005. 319 с.
3. Методика навчання географії (курс лекцій): Навчальний посібник. Переробл. і доп. /Варакута О.М. Тернопіль: Тайп, 2019. 177с
4. Шипович Є.Й. Методика викладання географії / Є.Й. Шипович. К. : Вища школа, 1981. 176 с.

#### **Додаткова література**

1. Бабешко О.О. Методика навчання географії: посібник [для вчителів і студентів-географів педуніверситетів] / О.О. Бабешко – Умань : АЛМІ, 2005. 263 с.
2. Байназарова О.О. Загальна географія. 6 клас: Посібник для вчителя / О.О. Байназарова, А.М. Байназаров, І.В. Гринь, А.А. Гринь. Х.: Веста: Вид-во «Ранок», 2006. – 240 с. – (На допомогу вчителю).
3. Варакута Ольга Календарно-тематичне планування. Природознавство 5 клас. Географія 6-11 класи (рівень стандарту, академічний рівень)/О.Варакута. Тернопіль: Підручники і посібники, 2020. 158 с.
4. Варакута Ольга Географія: Тестові завданнями для підготовки до зовнішнього незалежного оцінювання. – Тернопіль: Підручники і посібники, 2020. 178с.
5. Варакута Ольга, Дітчук Ігор, Заставецька Ольга. Загальна географія: Тест-контроль. 6 клас. Тернопіль: Підручники і посібники, 2010. 80 с.
6. Варакута Ольга, Дітчук Ігор, Заставецька Ольга. Загальна географія: Тест-контроль. 7клас. Тернопіль: Підручники і посібники, 2011. 80 с.
7. Варакута Ольга, Дітчук Ігор, Заставецька Ольга. Фізична географія України: Тест-контроль. 8 клас. Тернопіль: Підручники і посібники, 2012. 64с.
8. Довгань Г.Д. Економічна і соціальна географія світу. 10 клас: Наочний довідник / Г.Д. Довгань. – К.; Х.: Веста, 2005. 144 с.
9. Кобернік С.Г. 8 - 9 класи: Дидактичний комплекс до вивчення шкільного курсу / С.Г. Кобернік, Р.Р. Коваленко. –К.: Стафед-2; Харків: Веста: Видавництво «Ранок», 2003. 216 с.
10. Корнеєв В.П. Технології в навчанні географії / В.П. Корнеєв. Х. : Основа, 2004. 112 с.
11. Круглик Л.І. Вивчення проблем соціальної географії в школі : навчально-методичний посібник / Л.І. Круглик, Л.Б. Паламарчук. – Кам'янець-Подільський : Абетка-НОВА, 2001. 140 с.
12. Максаковский В.П. Преподавание географии в зарубежной школе / В.П. Максаковский. М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 2001. 368 с.
13. Ольга Варакута, Євдокія Швець Загальна географія: Зошит для практичних робіт. 6 клас. – Тернопіль: Підручники і посібники, 2020. 80 с.
14. Ольга Варакута, Євдокія Швець Географія материків і океанів: Зошит для практичних робіт. 7 клас. –Тернопіль: Підручники і посібники, 2020. 40с.
15. Ольга Варакута, Євдокія Швець Географія України: природа, населення. Зошит для практичних робіт. 8 клас. Тернопіль: Підручники і посібники, 2020. 32 с.

16. Ольга Варакута, Євдокія Швець Географія. Україна і світове господарство: Зошит для практичних робіт. 9 клас. Тернопіль: Підручники і посібники, 2020. 42 с.
17. Ольга Варакута, Євдокія Швець Географія. Регіони і країни: Зошит для практичних робіт. 10 клас. Тернопіль: Підручники і посібники, 2020. 42 с.
18. Ольга Варакута, Євдокія Швець Географія. Географічний простір Землі: Зошит для практичних робіт. 11 клас. Тернопіль: Підручники і посібники, 2020. 42 с.
19. Ольга Варакута, Євдокія Швець Готуємося до уроків географії. Економічна і соціальна географія України. 9 клас: Посібник для вчителя. Тернопіль: Астон, 2007. 286с.
20. Пальчевський С.С. Сугестопедагогіка: новітні технології : навч. посіб. / Пальчевський С.С. К. : Кондор, 2005. 351 с.
21. Пестушко В.Ю. Географія материків і океанів. 7 клас : Методичний посібник для вчителя / В.Ю. Пестушко, Г.Є. Уварова. Харків : Внста: Видавництво «Ранок», 2004. 224 с.
22. Пометун О. І. та ін. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: Наук.-метод. посібн./ О. І. Пометун, Л. В. Пироженко. За ред. О. І. Пометун. К.: Видавництво А.С.К., 2004. 192 с.: іл..
23. Родигіна І. Компетентнісно орієнтований підхід до навчання / Настільна книга педагога / Упоряд.: Андрєєва В. М., Григораш В. В. Харків: Вид. група «Основа», 2006. С. 201–228.
24. Солонько А.В. Современный урок географии. Ч. 4. Методические разработки уроков географии в 9 классе: Деловые игры / А.В. Солонько ; под. ред. И.И. Бариновой. М. : Школьная Пресса, 2002. 96 с. (Библиотека журнала «География в школе». Вып. 7).
25. Стадник О.Г. Загальна географія. 6 клас : методичний посібник для вчителя / О.Г. Стадник. Х. : «Основа», 2006. 208 с.
26. Топузов О.М. Методика викладання економічної та соціальної географії світу: 10 кл. / О.М. Топузов, Л.В. Тищенко. К. : А.С.К., 2005. 128 с.
27. Усова А.В. Формирование у школьников научных понятий в процессе обучения. М.: Педагогика, 1986.
28. Підручники з географії для 5-11 класів.

### Політика оцінювання

- **Політика щодо дедлайнів та перескладання:** Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (75 % від можливої максимальної кількості балів за вид діяльності балів). Перескладання модулів відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
- **Політика щодо академічної доброчесності:** Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування та підготовки лабораторних завдань в процесі заняття.
- **Політика щодо відвідування:** Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, працевлаштування, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу.

### Оцінювання

Остаточна оцінка за курс розраховується наступним чином:

Види оцінювання	% від остаточної оцінки
Перший заліковий кредит (залік)	
Змістовий модуль 1: усне опитування, тести, практичні завдання для самостійної роботи	30
Змістовий модуль 2: усне опитування, тести, практичні завдання для самостійної роботи	15

Змістовий модуль 3: усне опитування, тести, практичні завдання для самостійної роботи	55
Другий заліковий кредит (екзамен)	
Змістовий модуль 4: усне опитування, тести, практичні завдання для самостійної роботи	50
ІНДЗ (самостійні розробки дистанційних проєктів, конспектів уроків)	20
Підсумковий контроль – тести	30

**До Силабусу також підготовлені матеріали навчально-методичного комплексу:**

- 1) Навчальний контент (курс лекцій)
- 2) Тематика та зміст лабораторних робіт (зошити з друкованою основою)
- 3) Завдання для підсумкового контролю (тестові завдання)
- 4) Електронне навчання в системі MODLE